

txt

primavera

2015

núm. 20

Aprendre per a la vida

suplement
educatiu de
la revista
de lletres *L'illa*

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Maria Viu

Consell de redacció: Carol Borràs, Mireia Capsir, Sandra Capsir, Marta Estrelles i Maria Viu

Col·laboradors: Yolanda López, Gonçal López-Pampló, Urbà Lozano, Xavier Mínguez, David Morell, Beatriz Tortosa i Amparo Vila

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic:
Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda, Ricardo Carrillo, Carles Barrios, Pere Fuster i Arxiu Bromera

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Barcino 3000

Tirada: 11.000 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

Fa uns mesos, una jove alemanya encenia les xarxes socials amb una piulada en Twitter que deia, si fa no fa, que era capaç d'analitzar un poema en tres idiomes però que no tenia ni idea de com calcular una hipoteca. Paraules dures, potser una mica exagerades o tretes de context, però que sens dubte ens haurien de fer reflexionar sobre aspectes del model educatiu que estem oferint als nostres alumnes, basat en l'aprenentatge de continguts que sovint s'aborden des d'una perspectiva teòrica, gens en contacte amb la realitat.

No cal dir que, com en tot, sempre hi ha matisos, i potser l'escola a la qual va assistir la jove de l'exemple era molt tradicional i excessivament preocupada pels conceptes, i no per les competències. Afortunadament, a casa nostra hi ha un bon grapat d'exemples de centres educatius que compten amb claustres preocupats pel futur dels xiquets i les xiquetes que s'hi estan formant, i en aquest número de **TXT** trobareu un article on se n'esmenten un parell, els guanyadors del Premi d'Innovació Educativa que cada any convoquen l'Ajuntament d'Alzira i la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura.

Tanmateix, i tornant a la piulada incendiària, potser caldria reflexionar sobre el model d'educació que estem oferint als nostres xiquets i xiquetes, limitat, tancat i retallat per la inestimable ajuda d'unes lleis educatives que prediquen un avanç en els mètodes però que a continuació posen pals a les rodes del dia a dia dels centres incloent uns currículums obligatoris i plens de continguts. Guiar l'assoliment de les competències bàsiques, sent un objectiu lloable i necessa-

ri, és complicadíssim amb les actuals ràtios per aula, amb l'obligatorietat de burocràcies que demostren poca utilitat, o amb la limitació de temps i d'espais. De nou, ho hem de deixar en les mans dels professors i les professores, de la seua imaginació i sobretot la seua dedicació.

En aquest número de **TXT** parlem d'aprenentatges pràctics: de competències, d'estàndards d'aprenentatge, d'estratègies per a treballar la llengua oral, de materials que ofereixen ajuda als docents. És important, no cal dir-ho, preparar els xiquets i les xiquetes perquè puguin eixir a la vida amb unes certes garanties, i si l'escola els ho pot oferir, ha de fer-ho. Però s'ha de trobar l'equilibri entre els ensenyaments per a la vida i els que ens alimenten l'esperit: ser capaç d'analitzar un poema en tres idiomes, almenys, possibilita entendre's amb tres comunitats lingüístiques diferents, i això, hui en dia, no té preu.

Flaixos

El calendari de la LOMQE

2014-2015 ha estat el curs d'implantació de la LOMQE en 1r, 3r i 5é de Primària, i el curs 2015-2016 serà el de l'arribada a la resta de cursos de Primària, així com en 1r i 3r d'ESO i 1r de Batxillerat. Ja en el curs 2016-2017, la LOMQE quedarà completament implantada a tota l'etapa d'ensenyament obligatori, així com en Batxillerat i Formació Professional. Segons el calendari previst, cal recordar que aquest 2015 tindran lloc les primeres avaluacions de 3r de Primària, per la qual cosa l'alumnat d'aquest curs s'haurà de sotmetre a les proves contemplades pel ministeri competent.

Nova presidenta a la Confederació Gonzalo Anaya

Eva Grimaltos, presidenta de FAPA-València, ha estat escollida presidenta de la Confederació Gonzalo Anaya, entitat que aglutina associacions de pares i mares d'alumnes de la Comunitat Valenciana. La nova junta directiva ha presentat un projecte d'activitats que transmetrà a les 976 AMPA federades perquè treballen pels principis fundacionals de la Confederació, basats en «l'escola pública, gratuïta, laica, democràtica i integradora i respectuosa amb el valencià i la nostra cultura».

«10 anys parlant amb tu»

«10 anys parlant amb tu» és el lema de la campanya d'enguany del programa Voluntariat pel Valencià, impulsat des d'Escola Valenciana i que té el suport de l'AVL. I és que aquesta

iniciativa d'oferir un servei gratuït per a promoure l'ús del valencià compleix 10 anys. Una dècada en què el programa ha comptat amb 20.000 participants entre voluntaris i aprenents procedents de 29 nacionalitats i que ha estat actiu en 72 municipis. A més de les parelles lingüístiques, la campanya de 2015 inclou activitats en grup com passejades culturals, clubs de lectura o tallers de doblatge, i s'editarà un llibre de relats breus basats en experiències del Voluntariat pel Valencià.

Canviar de paradigma educatiu és possible

Horitzó 2020 és el projecte impulsat pels col·legis dels jesuïtes de Catalunya que des

d'aquest curs han començat a aplicar un nou mètode pedagògic. Amb aquest projecte, queden fora dels centres els currículums excessius, l'aprenentatge magistral, els exàmens i els horaris fixos. L'objectiu últim és fer front a les dades alarmants sobre educació dels últims anys i arriscar-se amb una alternativa que impulsa el treball per projectes i en equip. Pretén alimentar la vocació del professorat i, sobretot, contribueix al debat sobre un model d'educació en crisi que necessita propostes innovadores.

Concurs «Conta'ns la teua #PrimaveraValenciana»

Amb motiu del tercer aniversari del que es coneix com la «primavera valenciana» i del llançament en la col·lecció «Trànsit» de *Primavera encesa*, la novel·la de Vicent Borràs que recull aquests esdeveniments que sacsejaren consciències, Bromera proposa un concurs per a l'alumnat de segon cicle d'ESO i Batxillerat. Es tracta que aquests alumnes realitzen un treball audiovisual en què expliquen què recorden de la «primavera valenciana» i compartisquen quines conclusions extrauen d'aquells esdeveniments. Hi haurà premis per als vídeos amb més reproduccions a YouTube, però l'objectiu final és aconseguir que els millors treballs formen part d'un muntatge audiovisual que els professors podran difondre entre els alumnes durant el curs vinent. D'aquesta manera, es permetrà als alumnes valencians que contenen un episodi colpidor protagonitzat per ells mateixos.

Educ@webs

Quatre propostes didàctiques per a treballar els drets humans

<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/4p/cat/index.html>

En aquest apartat del web d'Amnistia Internacional de Catalunya, trobarem quatre propostes didàctiques que tenen com a objectiu reflexionar sobre la fragilitat de la situació dels drets humans en molts països. Les fitxes dels casos concrets que es plantegen es van actualitzant; i les activitats, adaptades a cada nivell educatiu, es poden descarregar en format PDF.

Mesurar el coneixement

Gonçal López-Pampló

Durant les darreres dècades, una obsessió dels pedagogs i dels responsables de la política educativa ha estat trobar la manera d'avaluar no sols qualitativament, sinó també quantitativament, què i com han après els estudiants. Les famoses proves PISA, realitzades per primera vegada l'any 2000, ofereixen un marc general per a dur a terme aquesta avaluació, cosa que ha influït de manera decisiva en la LOMQE.

La idea d'avaluació va lligada a la de programació: el currículum estableix uns continguts que el docent, amb el suport de diversos materials com ara el llibre de text, distribueix al llarg del curs. Els continguts, per dir-ho d'una manera que ja sona antiga, no són només conceptuals, sinó també procedimentals: *fer* és tan important com *saber*. Així, cal programar d'acord amb unes pautes que ens permeten avaluar la transmissió de coneixement teòric, però també l'assoliment d'una sèrie de destreses pràctiques. La manera d'avaluar serà coherent amb l'enfocament pedagògic derivat del currículum vigent i de les tendències pedagògiques que s'estilen.

Canvis terminològics

La LOMQE, tant en Primària com en Secundària i Batxillerat, ha introduït algunes variacions en aquests conceptes, necessaris per a la programació del curs, que resumim en la taula següent:

Els estàndards d'aprenentatge determinaran el disseny de les proves finals d'etapa, tant en l'ESO com en el Batxillerat

Objectius	Referents del que l'estudiant ha d'assolir al final de cada etapa educativa com a resultat de les experiències d'ensenyament-aprenentatge.
Competències	Capacitat per a aplicar de manera integrada els continguts propis de cada ensenyament i etapa educativa.
Continguts	Conjunt de coneixements, habilitats, destreses i actituds que contribueixen a l'assoliment dels objectius de cada ensenyament i etapa educativa i a l'adquisició de competències.
Criteris d'avaluació	Referent específic per a avaluar l'aprenentatge de l'alumnat, tant en coneixement com en competències.
Estàndards d'aprenentatge	Especificacions dels criteris d'avaluació que concreten el que l'alumne ha de saber, comprendre i saber fer en cada assignatura.

Com veiem, el terme *objectius* es manté en la LOMQE, però només a l'hora de dissenyar cada etapa educativa, ja que desapareix en la concreció del currículum per assignatures. Les *competències* continuen sent un element

clau, al costat dels *continguts*, els quals s'ordenen en assignatures. Igual que en Primària, la LOMQE introdueix per a Secundària i Batxillerat la noció d'*estàndards d'aprenentatge*, entesa com a concreció dels *criteris d'avaluació*.

Els estàndards d'aprenentatge

Els estàndards d'aprenentatge (als quals ja vam dedicar atenció en el número anterior

de la revista *TXT*), són «especificacions dels criteris d'avaluació que permeten definir els resultats d'aprenentatge i que concreten allò que l'alumne ha de saber, comprendre i saber fer en cada assignatura». Aquesta és

la definició que proporciona el Reial Decret 1105/2014, del 26 de desembre de 2014, que defineix el currículum bàsic de l'ESO i el Batxillerat.

Exemple de programació amb estàndards d'aprenentatge per a l'àrea de llengua (1r d'ESO)

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluable
Bloc 1. Comunicació oral: escoltar i parlar		
Comprensió, interpretació i valoració de textos orals en relació amb l'àmbit d'ús: àmbit personal, acadèmic, social i àmbit laboral.	1. Comprendre, interpretar i valorar textos orals propis de l'àmbit personal, acadèmic/escolar i social.	1.1. Comprén el sentit global de textos orals propis de l'àmbit personal, acadèmic i laboral, hi identifica la informació rellevant, en determina el tema i hi reconeix la intenció comunicativa del parlant. 1.2. Anticipa idees i infereix dades de l'emissor i del contingut del text analitzant fonts de procedència no verbal. 1.3. Reté informació rellevant i extrau informacions concretes.

En el cas de les assignatures troncales (com ara Llengua Castellana i Literatura) i específiques (com ara Música o Educació Plàstica, entre altres), és el Ministeri d'Educació qui determina els estàndards d'aprenentatge. En canvi, seran les conselleries d'educació de les diferents autonomies les que s'encarregaran d'establir els criteris d'aprenentatge vàlids per a les assignatures autonòmiques de lliure configuració, on s'inclou València: Llengua i Literatura.

El Reial Decret que acabem d'esmentar afirma que els estàndards «han de ser observables, mesurables i avaluable», de manera que el seu disseny contribuirà a la realització de «proves estandarditzables i comparables». En efecte, un dels objectius últims de la introducció d'aquesta nova nomenclatura és la creació d'uns paràmetres que permeten avaluar el rendiment escolar des de la perspectiva d'uns exàmens externs a imatge de les famoses proves PISA. No debades, l'establiment de proves externes al final de cada etapa educativa és una de les grans novetats de la LOMQE. Així, tant en 4t d'ESO com en 2n de Batxillerat, els estudiants hauran de realitzar un examen organitzat per una entitat aliena al centre educatiu on hagen cursat l'etapa. Aquestes proves es basaran, per tant, en els estàndards d'aprenentatge que la LOMQE, per mitjà dels diferents textos legals que la

despleguen, estableix per a cada àrea de coneixement i cada assignatura.

Pel que fa l'ESO, s'avaluaran totes les matèries de caràcter general cursades en el bloc d'assignatures troncales (amb matisos segons l'optativitat de cada curs): Biologia i Geologia, Física i Química, Geografia i Història, Llengua Castellana i Literatura, Matemàtiques i Primera Llengua Estrangera. Pel que fa a les assignatures específiques (la llista de les quals no detallarem), s'avaluarà una matèria que no siga Educació Física, Religió ni Valors Ètics. Les anomenades *llengües cooficials* s'avaluaran amb la mateixa consideració que el castellà i, per tant, tindran el mateix pes en la configuració i el resultat de les proves externes. La nota de l'avaluació final d'etapa suposarà el 30% en la qualificació de l'ESO, mentre que el 70% restant correspondrà a la mitjana de les qualificacions obtingudes en cada una de les matèries cursades.

El disseny de l'avaluació final del Batxillerat és semblant, tot i que la nota de l'avaluació externa passa a representar el 40%, mentre que la mitjana de les assignatures es queda en un 60%. En teoria, aquesta qualificació es prendrà com a referència per a l'accés a la universitat, un aspecte que encara no s'ha desplegat adequadament, ja que no ha quedat clar en quina mesura l'avaluació final de Batxillerat substitueix

A més, els estàndards permeten obtenir una referència concreta de què s'ensenya, què s'espera que l'alumne aprenga i com avaluar-ho

del tot els exàmens coneguts popularment com a *Selectiu*.

Aplicació dels estàndards

Més enllà del seu ús per a la configuració de les proves externes de final d'etapa, els estàndards d'aprenentatge són una eina útil per a la programació didàctica en ESO i Batxillerat, ja que permeten obtenir una referència concreta de què s'ensenya, què s'espera que l'alumne aprenga i com avaluar-ho. Així, els estàndards ens ajuden a distingir entre elements prioritaris i elements secundaris, cosa que ens orientarà a l'hora de dissenyar les activitats i enfocar les explicacions teòriques, com també a l'hora de seleccionar exemples com ara textos, vídeos, etc. En últim lloc, s'ha de destacar que els estàndards són una bona guia per al disseny d'adaptacions curriculars i estratègies de reforç i ampliació, tot i que aquests aspectes, no precisament de manera afortunada, queden en un segon pla en el desplegament de la LOMQE.

Fer i saber

Gonçal López-Pampló

Encara que els *estàndards d'aprenentatge* són el concepte estel·lar de la LOMQE, les competències continuen sent un factor important per a la programació didàctica, sobretot per a aquells docents que confien en una educació orientada a la consecució de capacitats i habilitats, més que no a l'adquisició repetitiva de coneixements.

El Reial Decret 1105/2014, del 26 de desembre de 2014, que estableix el currículum bàsic de l'ESO i el Batxillerat, defineix les competències com «les capacitats d'aplicar de manera integrada els continguts propis de cada ensenyament i etapa educativa, amb l'objectiu d'assolir la realització adequada d'activitats i la resolució eficaç de problemes complexos». Probablement, els adjectius *integrada* i *complexos* ens donen la clau d'aquesta definició: les competències són un sistema adequat per a descriure, concretar i aplicar les estratègies per les quals els estudiants han d'aprendre a congregar coneixements, actituds i destreses per a fer front a les exigències que la vida –i no només l'escola– els demanarà al llarg del temps. En definitiva, les competències ens recorden que l'objectiu de l'educació no ha de ser només *saber*, sinó també –o sobretot– *saber fer*.

Potser per això, una de les crítiques a l'actual reforma educativa es basa en la idea que les proves finals d'etapa no haurien d'estar tan orientades als estàndards d'aprenentatge com a les competències i, per tant, no s'haurien de centrar en el detall sinó en el conjunt, no en l'aplicació dels coneixements sinó en l'adquisició de les destreses, no en el *què* sinó en el *com*. Siga com siga, encara és promp-

Les competències ens recorden que l'objectiu de l'educació no ha de ser només *saber*, sinó també –o sobretot– *saber fer*

te per a emetre un judici clar sobre aquestes qüestions, ja que el recorregut de la LOMQE és molt curt, no s'ha implantat en ESO ni en Batxillerat i no s'han dut a terme les primeres avaluacions externes previstes en Primària.

Les competències en ESO i Batxillerat

El Reial Decret determina les mateixes competències per a ESO i Batxillerat que per a Primària:

- Comunicació lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprendedor
- Consciència i expressions culturals

Les competències recorren transversalment la programació de cada assignatura i ens recorden que hi ha una sèrie d'aspectes en la formació de l'estudiant que no corresponen a una sola matèria, sinó que són compartides per totes les àrees de coneixement.

Si en l'educació Primària les competències són fonamentals per a l'establiment d'unes pautes de treball i adquisició del coneixement duradores i interioritzades, en l'educació Secundària arriba el moment d'orientar-les cap a la vida laboral o la vida universitària, és a dir, cap a uns àmbits on el confort de l'escola desapareix i el jove es veu obligat a fer front a reptes personals de molta més envergadura.

L'esperit emprendedor

Un dels aspectes més innovadors i controvertits de la LOMQE és la desaparició de la competència social i ciutadana, absorbida per l'etiqueta de competències socials i cíviques, alhora que n'apareix una de nova, la competència de sentit d'iniciativa i esperit emprendedor. D'acord amb la llei, l'esperit emprendedor, que prové de l'àmbit econòmic, s'ha de traslladar a tots els camps de la vida. D'ací que el Reial Decret done pas a una assignatura específica (Iniciació a l'Activitat Emprendedora i Empresarial), que consagra aquesta competència en l'ESO i el Batxillerat.

Avaluar la competència

Maria Viu

Una de les novetats que ha introduït la LOMQE en el desenvolupament del curs escolar és l'aparició d'una controvertida avaluació. Es tracta de les proves externes que s'aplicaran a l'alumnat de 3r i 6é de primària, i de 4t de l'ESO. Tanmateix, no es tracta en absolut d'«un altre examen», perquè en aquesta ocasió els resultats, depenent del curs, potser tindran unes implicacions en la qualificació dels centres, en la seua capacitat per a aconseguir fons i, fins i tot, en la vida acadèmica de l'alumnat.

Arran de la legislació valenciana vigent en matèria educativa, durant el curs 2014-2015 les escoles sostingudes amb fons públics estan obligades a realitzar proves d'avaluació individualitzada a tercer de Primària, i proves d'avaluació de diagnòstic a primer i a quart de Primària, i també a segon d'Educació Secundària Obligatoria.

Per què proves externes?

En el cas de 1r i 4t de primària, i les de 2n de l'ESO, es tracta d'unes proves que depenen únicament de la Conselleria d'Educació, i que ja són conegudes pel professorat de l'etapa. Pel que fa a les proves de 3r i 6é EP i 4t de l'ESO, emanen directament de l'entrada en vigor de la LOMQE, i són una de les mesures més contestades des de la major part de la comunitat educativa, atés que els seus resultats podrien ser definitius en la configuració

Els resultats de les proves externes podrien ser definitius en la configuració de mapes escolars, la capacitat financera dels centres o les possibilitats acadèmiques dels alumnes

de mapes escolars, la capacitat financera dels centres o les possibilitats acadèmiques dels alumnes. Aquestes avaluacions introduïdes per la LOMQE se centraran en la competència matemàtica i en la competència en comunicació lingüística, i cada centre les haurà de passar en valencià o en castellà, depenent del programa lingüístic que aplique el centre.

Models i guies

Tot i que els alumnes valencians se sotmeten a proves diagnòstiques des de fa uns anys, en el cas de les *proves externes LOMQE* no va ser fins al desembre del 2014 que l'Institut Nacional d'Avaluació Educativa (INEE) va presentar el Marc general de l'avaluació de 3r curs d'Educació Primària. Es tractava d'un marc imprescindible per a poder posar la comunitat educativa en antecedents de l'enfocament que cal donar a la preparació d'aquestes, que enguany, atés que es tracta de la primera convocatòria, seran una mena d'entrenament.

A diferència de les proves de Secundària, que són competència del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, les de Primària han de ser elaborades per cada comunitat autònoma. Per tant, els models que ha elaborat el Ministeri, i que han comptat amb la col·laboració de les subdireccions generals d'Ordenació Acadèmica, Inspecció i Cooperació Internacional, el Centre Nacional d'Innovació i Investigació Educativa (CNIIE) i membres del Consell Escolar de l'Estat, a més de membres de l'Associació Internacional per a

l'Avaluació del Rendiment Educatiu (IEA), no seran exactament com les que, finalment, es plantegen als xiquets i les xiquetes valencians, sinó que l'administració valenciana plantejarà algunes característiques diferenciadores –que de moment no s'han especificat– respecte de l'esmentat marc general.

Qui té competència per a avaluar competències?

La direcció general competent en matèria d'avaluació educativa és l'encarregada de constituir la Comissió Tècnica i la de Seguiment i Control de l'Avaluació de Diagnòstic, com a òrgans de participació en el procediment de l'avaluació de diagnòstic.

Les proves competencials també inclouen la realització de qüestionaris adreçats a la direcció del centre, al professorat de les diverses competències avaluades i a les famílies dels alumnes participants, que tenen com a objectiu contextualitzar els resultats de les proves d'avaluació de les competències bàsiques tenint en compte les situacions socioeconòmiques i culturals de les famílies i alumnes que acullen, l'entorn del centre i els recursos de què disposa, i que s'hauran emplenat per via telemàtica prèviament.

Novetats i, en certa manera, alguna incertesa. En qualsevol cas, tots els dubtes quedaran resolts cap a la primera quinzena de maig, data en què les escoles s'hauran de sotmetre a aquesta nova valoració que posarà a prova l'esforç realitzat, una vegada més, pels docents valencians.

PREN LA INICIATI

ESO

Per a estudiants amb un coneixement estàndard del valencià, o que siguen usuaris habituals de la llengua

Pensat per a estudiants amb un coneixement mitjà de valencià, o que no l'usen en el seu entorn quotidià.

Ambdós projectes inclouen:

GUIA DIDÀCTICA

PROGRAMACIÓ D'AULA

RECURSOS SONORS

ACTIVITATS D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

GENERADOR DE PROVES D'AVALUACIÓ

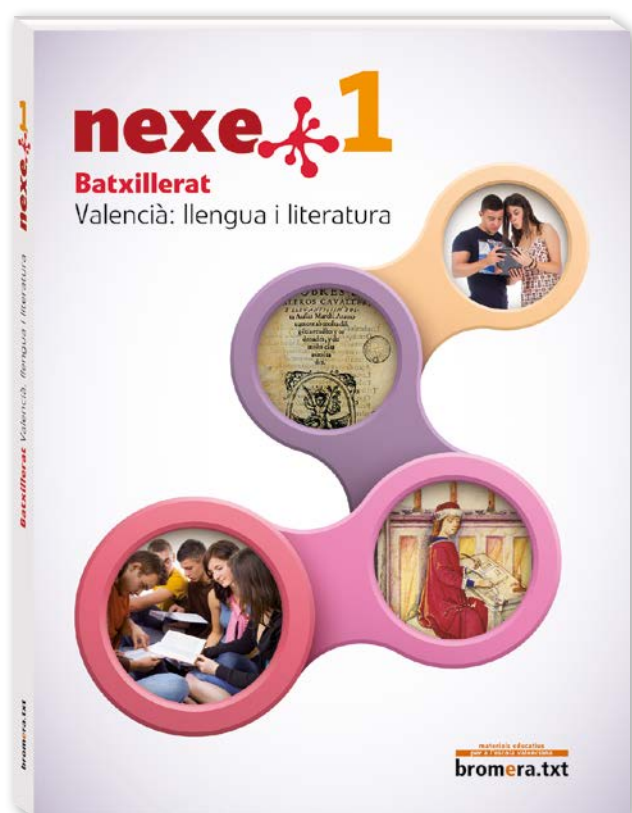
ACTIVITATS DIGITALS

COMPRENSIONS ORALS

PROJECTE **nexe**

Una aposta clara per la innovació, amb una metodologia pràctica però reflexiva que facilita el procés d'ensenyament i d'aprenentatge

El projecte inclou:

GUIA DIDÀCTICA

PROGRAMACIÓ D'AULA

RECURSOS SONORS

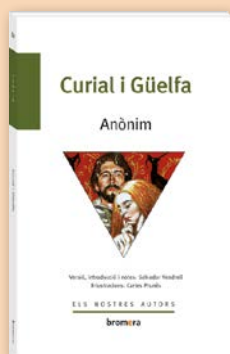
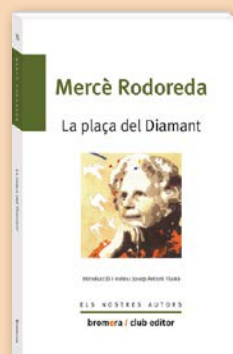
GENERADOR DE PROVES D'AVALUACIÓ

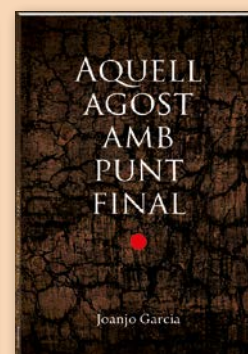
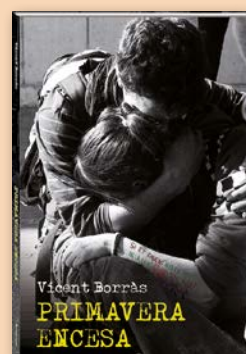
ACTIVITATS DIGITALS

I per a llegir

Els clàssics de sempre

I la millor narrativa actual

Treballar les habilitats

M. V.

D'ençà que l'informe PISA va entrar en les nostres vides, la comunitat educativa s'ha vist immersa en una espiral de canvis i, de vegades, ocurrencies, imposats per una administració que pretén situar els nostres xiquets i xiquetes al nivell de Finlàndia (o de Corea, Xangai...). Però la recerca de l'excel·lència no és fàcil. I d'altra banda... ha de ser aquest l'objectiu de l'escola?

Si fem memòria, les competències bàsiques fa temps que formen part del lèxic quotidià dels centres educatius. Ja la LOE les introduïa en substitució dels *temes transversals*. Però per alguna raó –potser per la manca de concreció i de formació oferides–, el pas per les aules es va fer sentir més bé poc. Tanmateix, la LOMQE ha portat de la mà una versió de les competències bàsiques *revisada, corregida i augmentada* –o més ben dit, reduïda–, a la qual ja ens vam referir en *TXT* fa un parell de números. Tanmateix, no seria aquest el *quid* de la qüestió, sinó més bé saber què ha canviat exactament perquè de sobte es respire la necessitat d'incorporar-les al treball de cada dia a l'aula.

Ja no és estrany escoltar que potser l'escola de hui pretén preparar els xiquets i les xiquetes per a una realitat que no existirà quan siguin adults. No debades, la possibilitat que allò a què es dediquen els alumnes de Primària quan tinguen edat de treballar encara no existisca hui com a professió és més que creïble. Per això, és el moment que el sistema educatiu mire al seu voltant i es plantege donar importància a habilitats que, lluny de moure's exclusivament entre la rigidesa dels continguts conceptuals tradicionals, incorporen altres aspectes de la vida, com ara l'empatia, el treball en equip, o una habilitat tan bàsica com saber expressar-se.

De l'informe PISA podem concloure que els països que tenen problemes actualment són els que posen els títols acadèmics per davant de les habilitats i les competències

Quina importància hi té PISA?

A les proves de l'OCDE comencen a eixir-los detractors, alguns de la talla de Richard Gerver, el guru de moda de l'educació, que opina que els resultats d'aquestes proves esdevenen una mena de llosa que obliga els docents a treballar per a preparar-les quan, sembla una evidència, la preparació d'exàmens no hauria de ser la finalitat de cap sistema educatiu. Gerver opina que cal extraure de PISA allò que té de benefi-

ciós. Per exemple, si no ens quedem en els titulars que solen acompanyar els resultats de les proves, arribarem a una conclusió que es desprén del que apuntàvem a l'inici d'aquest article: els països que tenen problemes actualment són els que posen els títols acadèmics per davant de les habilitats i les competències. També és cridaner el fet que les habilitats cognitives clàssiques que se solen examinar als centres ja no són importants per a les empreses –amb la rellevància que té aquest fet en termes d'ocupabilitat! –, i, sobretot, destaca el fet que les habilitats importants són les interpersonals, com ara l'empatia, la capacitat per a treballar en equip, etc.

Terratrèmol a les aules

Els xiquets i les xiquetes de les nostres escoles viuen en un món ple d'informació, per

tant, la tasca fonamental i més complexa dels docents ja no és acostar-los-la, sinó ajudar-los a desenvolupar el pensament crític, que qüestionen allò establert, que sàprien distingir entre la realitat i la ficció, que aprenen a opinar a partir de la valoració de les dades objectives, que siguin independents i empàtics... i també que estiguen disposats a col·laborar amb els altres, a ser solidaris, organitzats, conscients dels canvis que planteja la vida.

Per a desenvolupar aquest pensament crític, és bàsic saber escoltar, valorar els arguments aliens i construir la pròpia estructura mental d'una manera reflexiva i raonada. Però, com es treballa tot això?

Pensar i discutir: debatre

Des de fa un parell d'anys, uns quants instituts de la Comunitat porten a terme una

El treball pràctic de les habilitats lingüístiques esdevé la clau per a preparar els xiquets i les xiquetes de hui perquè esdevinguen els adults crítics i responsables de demà

activitat que s'emmarca perfectament en aquesta mena de treball de les habilitats i les competències, de l'adquisició del pensament crític i la capacitat de recolzar les pròpies idees amb arguments sòlids, d'escoltar i saber crear-se opinions pròpies. Es tracta de la Lliga de Debat de Secundària, que va nàixer a partir de l'experiència de la Lliga de Debat Universitària.

La Lliga de Debat de Secundària ja va per la segona edició, i als instituts participants en la primera, de les demarcacions d'Alacant i Castelló, s'han afegit enguany uns quants centres del Cap i Casal, fins a fer un

total de 35. Els equips, formats per alumnat de 4t d'ESO, debaten sobre un tema polèmic i actual, com ara el d'enguany: «Els diners fan la felicitat?», i aporten les seues idees al respecte.

Com és lògic, abans de la competició pròpiament dita, l'alumnat implicat en la Lliga passa per un entrenament de les habilitats orals, principalment, però també és bàsic disposar d'informació, ser capaç de posar-se en el lloc de l'oponent en el debat, escoltar amb atenció per a poder rebatre adequadament els arguments del contrari, etc.

Els grups de debat compten amb la implicació i l'ajuda d'Escola Valenciana, que dona suport a aquesta activitat tan relacionada amb la promoció de la llengua a l'escola que va més enllà d'una simple assignatura amb una repercussió en les qualificacions, i que sens dubte posiciona el valencià clarament com a eina de discussió en l'àmbit científic.

Escoltar, parlar... De què em sona?

De nou, el treball pràctic de les habilitats lingüístiques esdevé la clau per a preparar els xiquets i les xiquetes de hui perquè esdevinguen els adults crítics i responsables de demà. I perquè siguin persones amb capacitat per a integrar-se en equips de treball, però amb la capacitat per a aportar idees, defensar-les i escoltar crítiques amb capacitat per a rebatre-les si convé.

Però per damunt de tot, ajudar els xiquets i les xiquetes a expressar-se adequadament els proporciona una eina de valor incalculable per a viure en la societat que Zygmunt Bauman va anomenar líquida, amb referència a l'acceleració dels canvis provocats en part per l'impacte transformador de les tecnologies digitals, i que fan que l'educació necessite models nous perquè cada persona pugui construir la seua identitat, en la qual l'intercanvi serà la clau per a bastir un futur solidari on tothom pugui trobar el seu lloc.

Cal connectar el currículum educatiu amb el món real?

Les noves tendències educatives aposten per fer èmfasi en la part pràctica de l'aprenentatge. En un món en què la informació sol estar a un sol clic, més que continguts per a memoritzar, cal potenciar que els alumnes sàpien seleccionar aquesta informació de manera crítica i utilitzar-la. Ara bé, és factible incorporar aquestes noves teories al dia a dia? Paga la pena l'esforç del professorat per preparar els alumnes per al món que hi ha fora de l'aula sense oblidar els continguts que marquen els currículums?

Urbà Lozano

Professor de llengua a l'IES Hoya de Buñol de Bunyol

Som molts els que recordem la llista de preposicions o la llista de reis gots. En canvi, això no ens assegura triar la preposició adient per a introduir un sintagma ni saber en quin segle va regnar Wamba. En definitiva, tenim adquirits uns coneixements mancats d'aplicació.

Ensenyar i avaluar per competències consisteix a bandejar aquests continguts de rendibilitat dubtosa. Més que *els sabers*, s'ha de valorar *el que se sap fer*.

Açò no és tan nou com pot semblar. Algunes nocions tan sols han canviat de nom. Els *sabers* són el que tradicionalment s'ha conegut com a *teoria* o *conceptes*; el *saber fer* es correspon amb la *pràctica* o les *destreses*; l'*actitud* s'ajusta a la predisposició a l'hora d'aplicar els continguts. El que canvia és la jerarquització: es potencia la pràctica i l'actitud. Un canvi positiu que hauria d'anar acompanyat d'una fixació lèxica que evite un (intencionat) caos de nomenclatura que sembla (voler) justificar l'originalitat d'uns plantejaments que no ho són tant.

Amparo Vila

Professora de Geografia i Història a l'IES Pare Arques de Benilloba

La matèria de ciències socials, geografia i història a l'ESO té com a finalitat proporcionar a l'alumnat els coneixements científics i les habilitats per a situar-se en el món. Per tal d'aconseguir-ho, és més efectiu relacionar la teoria que s'estudia en els llibres amb esdeveniments reals que ocorren en el món. Un exemple podria ser seleccionar algunes notícies i ubicar-les en un mapa: ciutat, país, capital... Un altre exercici que solem fer es comentar a classe esdeveniments com el recent eclipsi solar i els seus efectes en les mareas del nord d'Espanya.

Les ciències socials, la geografia i la història han de facilitar el desenvolupament de la consciència ciutadana de l'alumnat. Aquesta consciència els ha de permetre donar sentit a les relacions entre el passat, el present i el futur, i a la seua identitat territorial i cultural. Això ens du a acostar-nos, sempre que siga possible, a la realitat més immediata de l'alumne: la història del seu poble, la geografia del seu voltant, l'art més proper...

Xavier Mínguez

Professor de didàctica de la llengua a l'Escola de Magisteri de València

Les meues experiències de treball per competències han sigut sempre realment enriquidores. D'una banda, els participants sempre hem trobat el plaer del projecte, del treball en comú o que hem de compartir a la fi, així com la substitució de l'exercici (exercitar) pel de la tasca (allò que cal aconseguir). Sens dubte, es tracta d'un canvi de paradigma que resulta molt més engrescador que les activitats repetitives. D'una altra banda, és molt interessant el moment d'incertesa, de dubte, en l'alumnat que veu com el seu professor de llengua, de sobte, inclou elements d'altres àrees que, però, guarden coherència amb el que s'està fent. I finalment, però no menys important, la sensació que allò que es fa a l'aula és més paregut al que passa fora de l'aula, quan, per escriure una recepta, s'han de calcular els ingredients; quan per donar vida a una poesia, s'ha de furgar al PowerPoint; quan per escriure en un blog, s'ha de pensar què opinarà el lector de la xarxa. Han sigut experiències enriquidores, sí. I francament divertides.

Yolanda López

Professora de pedagogia terapèutica a l'IES Federica Montseny de Burjassot

Els canvis que han introduït les lleis educatives durant els últims anys, i els que tenim per davant, fan que els docents no tinguem molt clar què és el que volen els polítics de l'educació. Acò provoca malestar en els claustres. No hi ha una continuïtat en el nostre treball, perquè hem passat de programar per competències bàsiques a fer-ho a partir de competències clau. No és seriós el que està passant amb l'educació. A més, s'hi afegeix la problemàtica relacionada amb les ràtios: els espais a les aules fan molt difícil treballar posant en pràctica tot el que intueixes, de manera teòrica, que seria un veritable treball de les competències.

Crec que el professorat sí que aposta per un treball pràctic basat en les competències, però ens agradaria fer-ho en unes condicions adequades i que ens deixaren treballar sense introduir canvis continuament, que l'única cosa que fan és afegir procediments burocràtics i allunyar-nos del que vertaderament importa: poder oferir el que sabem fer per a millorar les expectatives del nostre alumnat.

Preparant el curs 2015-2016

David Morell

Enguany Bromera presenta dues línies noves per a ESO. Amb plantejaments ben diferenciats, Xarxa treballa de manera exhaustiva els continguts del currículum educatiu, mentre que Comunica és una eina més lleugera, apta per a alumnes que no tenen el valencià com a llengua habitual. No obstant això, ambdós projectes comparteixen una mateixa filosofia, el rigor teòric i l'amor per la paraula. Així mateix, Bromera també ofereix novetats per al Batxillerat: *Nexe 1*.

Rics en tipologies textuais, i amb un enfocament comunicatiu, els dos projectes de València per a Secundària aspiren a transmetre a l'alumnat el gust per la lectura i l'escriptura i les ferramentes necessàries per a convertir-los en uns bons parlants i oïdors. Això sí, amb dues metodologies diferents.

El Projecte Xarxa

Els llibres del Projecte Xarxa van adreçats a grups d'alumnes que tenen un nivell de coneixement del valencià òptim. A aquest tipus d'alumnes, Xarxa els donarà seguretat, ja que gràcies als materials proposats, adquiriran la consciència que el valencià, com la resta de les llengües de l'entorn, és un estri mal-leable que s'adapta a cada situació comunicativa, de les més informals a les més cultes.

Xarxa i Comunica són els projectes que Bromera està enllestit per a Secundària, mentre que, per a Batxillerat, el professorat disposarà de *Nexe*

Amb un treball exhaustiu dels continguts del currículum, aquesta nova línia de llibres de valencià per a l'ESO inclou els suggeriments que han anat aportant els professors al departament didàctic de Bromera durant els anys en què han fet servir els nostres materials. A banda d'incloure bateries d'exercicis pràctics per a consolidar aspectes concrets de la gramàtica, els llibres del Projecte Xarxa inclouen a bastament textos de les més diverses tipologies per tal que els alumnes desenvolupen la comprensió escrita i la capacitat crítica. Així mateix, proposen tallers d'expressió oral paütats a fi que els alumnes consoliden un aspecte que sovint –i paradoxalment– es descuida en les classes de llengua: la comunicació cara a cara, tan important en una societat com l'actual, que demana persones amb capacitat de diàleg i facilitat per a interactuar amb altres persones. En aquesta línia de preparar l'alumnat per a una societat de la informació i la comunicació, Xarxa reforça habilitats com el tractament de la informació i les tècniques d'estudi amb activitats obertes de consulta de fonts, recerca i anàlisi d'informació, localització de les idees principals en un text, discriminació entre informació i opinió, presentació de conclusions, etc.

El Projecte Comunica

D'altra banda, els llibres del Projecte Comunica seran un bon esperó per a aquells alum-

nes que, amb un coneixement del valencià més bàsic, volen reforçar la competència lingüística. Es tracta d'una línia pensada especialment per a grups d'alumnes que s'inicien en el coneixement del valencià i per a alumnat que requereix una atenció especial (diversificació, desdoblament, reforç...).

Amb el mateix esperit que Xarxa, Comunica parteix també del currículum actual, però sense aprofundir en els aspectes més complexos. Les explicacions teòriques són més breus i els exercicis tendeixen a ser més pràctics encara, amb més reiteracions i amb respostes més dirigides per tal de facilitar el treball autònom. Amb un llenguatge senzill i pròxim a l'alumnat, s'hi promouen valors solidaris i coeducatius així com el respecte al medi ambient, i es potencia l'estima per les nostres senyes d'identitat.

I per al Batxillerat?

De la mateixa manera que a l'ESO, Bromera estrena material per al Batxillerat. *Nexe 1* és una bona eina per a formar tant els alumnes que tenen un bon coneixement de la llengua i la literatura en la nostra llengua, com per a aquells alumnes que requereixen una formació més paütada i més pràctica. A banda de fomentar l'esperit crític i l'expressió oral, *Nexe 1* treballa la comprensió escrita a partir del comentari de textos i emmarca les obres literàries en els respectius contextos històrics i corrents artístics.

Innovació educativa a les escoles valencianes

Maria Viu

Enguany s'ha celebrat la quinzena edició dels Premis d'Innovació Educativa Ciutat d'Alzira, que convoca la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de la capital de la Ribera. Es tracta d'una convocatòria que premia l'esforç i l'originalitat dels equips docents, i en la qual poden participar escoles de tota la Comunitat Valenciana.

Per a aquesta edició, els jurats van emetre veredictes per a les dues categories el passat mes de novembre, encara que el lliurament dels guardons va tenir lloc fa unes setmanes a la Casa de la Cultura d'Alzira.

En la categoria d'Educació Infantil, Primària i Educació Especial, en la qual competien propostes de gran nivell i originalitat, el jurat va optar per repartir el premi entre dues escoles.

Sostenibilitat i solidaritat

La primera d'elles, el CEIP Federico García Sanchiz d'Alzira, presentà l'experiència «Ruta verda, camí escolar sostenible», realitzada pel claustre del centre, i que consisteix en el mar-

catge d'un camí que recorre el poble perquè els xiquets i les xiquetes el puguin seguir per arribar-hi caminant. L'altra escola guanyadora, La Nostra Escola Comarcal, de Picassent, presentava el projecte anomenat «Cooperativa agrícola comarcalera solidària», realitzada per l'alumnat i els docents del tercer cicle de Primària, i que com el seu nom indica, és una experiència empresarial que ha partit de la comercialització de plantes aromàtiques conreades a l'escola, que els han donat un benefici econòmic destinat a finançar projectes solidaris en coordinació amb una ONG. Els dos centres es van repartir els 800 euros del premi com a reconeixement del treball portat a terme.

A banda dels guanyadors, el jurat va destacar l'experiència «Miquel i el drac C@ntalot», un projecte realitzat pel CAES Sant Miquel de Tavernes de la Vallidigna, i coordinat pel mestre Juan José Giner.

Foment del turisme i l'ocupació

Pel que fa a la categoria d'Educació Secundària i Batxillerat, EPA i Ensenyament Especialitzat, la gran qualitat dels treballs presentats va fer que també s'haguera de repartir el premi entre dues experiències. En aquest cas, els projectes guardonats van ser «Tresors de la meua localitat», presentat pel col·legi Santa Anna i Sant Josep de la Muntanya, d'Albal, coordinat per Juan José Verdeguer,

i «Amb els peus a terra», realitzat pel PQPI de Jardineria del Centre d'Educació Especial d'Ontinyent, sota la supervisió de Clement Córdoba. El primer és una aplicació informàtica que arreplega els espais més emblemàtics de la ciutat i que inclou imatges i descripcions. Pel que fa al segon, es tracta d'una eina d'incorporació al món laboral de persones amb diversitat funcional. Com en el cas del premi de la categoria anterior, a cada guanyador li van correspondre 400 euros. A més, l'institut de Secundària, Batxillerat i Cicles Formatius Arabista Ribera, de Carcaixent, va aconseguir una menció per part del jurat, que volgué destacar l'experiència titulada «L'art en primera persona», a càrrec dels docents Fernando Rodríguez, Àngels Doménech, Pascual Pastor i Alfred Aranda, i l'alumnat de 4t d'ESO i de Batxillerat del centre.

Sense dubte, ha sigut una edició en la qual el nivell assolit per les propostes presentades ha sigut notable, i la mostra és la fragmentació dels premis i l'existència de mencions, per primera vegada, en totes les categories. I això és un símptoma de la bona salut de què gaudeixen els equips docents de les escoles valencianes, que en temps de crisi imaginem maneres d'encarar l'ensenyament i l'aprenentatge amb originalitat i bones idees. Una vegada més, els hem d'agrair la seua tasca, imprescindible perquè l'escola siga el planter on els xiquets i les xiquetes puguin créixer en tots els sentits.

En totes les categories dels XV Premis d'Innovació Educativa Ciutat d'Alzira hi ha hagut doble guanyador i menció, símptoma que els docents encaren els temps de crisi amb originalitat i bones idees

Angélica Sátiro:

«Preguntar és posar ales a les nostres idees»

Beatriz Tortosa

Angélica Sátiro és doctora en Pedagogia per la Universitat de Barcelona, directora de la consultoria Casa Creativa –que assessora diverses institucions– i presidenta de l'associació Crear Mundos BCN. Sátiro ens convida a fomentar la creativitat dels menuts com a eina per a donar respostes a les incerteses i els desafiaments de la vida adulta. La infantesa de personatges com Einstein, Sartre o Frida Kahlo, entre altres, serveix a la pedagoga per a exemplificar com es pot respondre amb creativitat al món real.

«Jugar a fantasiejar no significa que eduquem els infants com si foren bojos, sols significa que entrem en el seu món per a dialogar amb ells»

Segons Angélica Sátiro, desenvolupar la capacitat creativa és una necessitat per tal que els xiquets sàpien respondre als reptes d'un «món desafiant» en el seu futur com a adults. Per això Sátiro ens aporta les claus perquè la nostra relació amb ells fomenti la creativitat i adverteix que «la creativitat és un procés, no podem fer que un xiquet siga creatiu amb una vareta màgica, ha d'haver-hi un context al seu voltant que fomenti aquest desenvolupament i la nostra interacció amb ells és fonamental».

Quatre eines clau

La pedagoga considera que hi ha quatre actituds dels xiquets que es converteixen en eines per a desenvolupar la creativitat, com són la curiositat, la necessitat d'interrogar-se, l'autonomia i la imaginació, entesa com la capacitat d'anar més enllà de la nostra realitat. «Les nostres respostes a aquestes actituds poden impulsar o reprimir la seua creativitat», explica Sátiro. Pel que fa a la curiositat, de vegades esgotadora per a la pa-

ciència dels adults, Sátiro proposa: «Per què no ens proposem deixar-nos contagiar per ells i preguntar-nos nosaltres també?». En la mateixa línia, ens recorda que els xiquets estan aprenent tothora (i no sols quan estan a l'escola) i que, a més, per a desenvolupar la capacitat creativa no són necessàries condicions òptimes, sinó al contrari. De fet, Sátiro assegura que «just on les coses no estan bé és on es pot actuar, crear i transformar, és on s'aprèn de veritat», i posa l'exemple de Frida Kahlo, la pintora mexicana, a qui amputaren els peus per una malaltia i davant aquesta situació va dir allò de «per a què vull els peus, si tinc ales per a volar».

Posar ales a les ocurrencies dels més menuts

«Preguntar és posar ales a les nostres idees», afirma Sátiro. Per això, la pedagoga aposta perquè ens deixem involucrar per les ocurrencies dels xiquets. En lloc de corregir-los, cal que ens preguntem d'on han tret aquestes idees sorprenents, cal que juguem amb

ells, perquè, segons explica, «encara que la idea siga molt boja, el xiquet l'ha tret de la realitat». Reforça aquesta tesi amb el convenciment que «els xiquets són llestos, saben quan fantasiegen i quan no, per tant, jugar a fantasiejar no significa que els eduquem com si foren bojos, sols significa que entrem en el seu món per a dialogar amb ells».

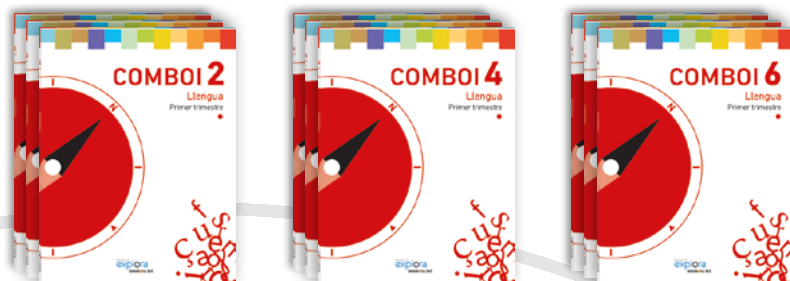
Per a Sátiro, una altra de les eines que cal fomentar en la infantesa és l'autonomia. Un ésser autònom és aquell que es governa a si mateix, i això implica saber les nostres debilitats i les nostres fortaleces, s'ha d'assumir que «no es pot ser intel·ligent, bell, simpàtic, per tant, cal ajudar els xiquets a entendre en què són forts i en què són febles».

Finalment, el quart motor de la creativitat és la imaginació: tenir la capacitat d'imaginar el que volen ser de majors, somiar més enllà de les circumstàncies que viuen de menuts. Quatre ingredients bàsics que, al parer de Sátiro, desenvolupen la capacitat per a definir les seues competències davant els reptes de la vida adulta i, sens dubte, defineixen el seu paper en el món.

A la nostra escola, triem Bromera

PROJECTE
explora
bromera.txt

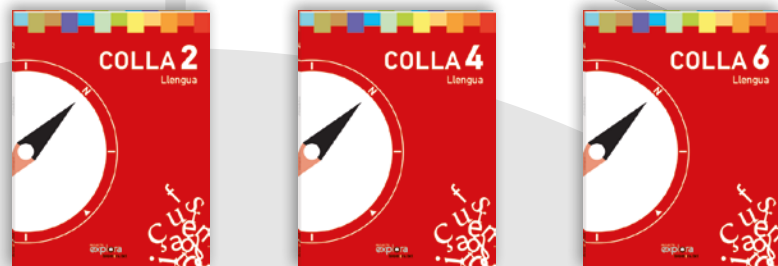
El nou projecte educatiu per al curs 2015-2016

Llengua

COMBOI

Valencià com a primera llengua

Llengua

COLLA

Valencià com a segona llengua

Castellà

BRÚJULA

Matemàtiques

XIFRA

(en castellà: CIFRA)

Natural

ARRELS

(en castellà: RAÍZ)

Socials

CRÒNICA

(en castellà: CRÓNICA)

*Som
d'ací*

**triem
bromera**